

DATE NOI DESPRE UNIUNEA TINERETULUI MUNCITOR DIN ARDEAL ȘI BANAT 1921—1923 (III)*

Sub impulsul hotărârilor Conferinței generale a tineretului socialist din România din 19—20 martie 1922 se constată o întărire a forțelor revoluționare de tineret din întreaga țară, printre care se înscriu și organizațiile din Ardeal și Banat. La numai câteva zile după Conferința pe țară, dintr-o adresă a Uniunii Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat, datată 26 martie 1922 și adresată Judecătorei de ocol urbane din Cluj, rezultă că în ultima vreme s-au afiliat Uniunii grupele locale din Baia Sprie și Sf. Gheorghe, iar filialele din Vulcan, Petroșani, Turda, Aninoasa, Oradea, Satu Mare, Călan și Alba Iulia sînt în faza de a-și desemna conducătorii locali¹.

Riposta autorităților, a organelor represive nu a întîrziat. Uniunea Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat, unica organizație revoluționară legală din România, la data respectivă, a devenit ținta persecuțiilor și a prigoanei manifestate prin diverse forme și cu metode diferite. Sub pretextul stării de asediu existente încă în unele regiuni ale țării, autoritățile oficiale au apreciat că activitatea organizației de tineret depășea cadrul legii „Trancu—Iasi”, acționînd în consecință. Încă la 5 mai 1922, Autoritatea industrială a I instanțe a orașului Cluj, prin adresa nr. 1314 trimite o notă către oficiul de plasare Cluj, la care anexează adresa directorului școlilor de ucenici „pentru opinie și sprijinire”. „Credem — se arată în notă — că avînd legea pentru organizarea plasării, înaintarea adresei D-lui Ministru al Industriei ar atrage atențiunea aceluia înalt Minister la împrejurarea că este de dorit o cît mai severă executare a legii atunci cînd și ucenicii industriali încearcă să se organizeze în sindicat”².

Edificator este și Memoriul nr. 31, trimis la 3 aprilie 1922 de către Inspectoratul regiunii Tîrgu-Mureș din Ministerul muncii și ocrotirilor sociale către Inspectoratul central cu sediul la Cluj, care l-a înaintat forurilor superioare din București. „În Transilvania — se scrie în memoriu — chestiunea ucenicilor ca una dintre cele mai însemnate probleme ale industriei aparține, conform legii ungare industriale Art. XVII, Autorității industriale de Instanța I. În virtutea acestei legi Autoritatea industrială este obligată a ține evidența ucenicilor, a mijloei încheierea contractelor lor și a supraveghea prin organele ei ajutătoare educația profesională și morală a viitorilor meseriași, aplanarea diferendelor ivite din nerespectarea contractelor rămînînd în sarcina Comisiei de împăciuire din paragr. 141 respective paragr. 176 din legea citată.

Judecînd după simptomele ce se arată, aceste autorități vor fi puse în scurt timp în imposibilitate de a-și exercita atribuțiunile legale, sindicatele muncitorești tinzînd spre acapărarea lor pe seama sindicatelor.

* Prima și a doua parte a prezentului studiu au fost publicate în *ActaMN*, XIX, 1982, p. 155—174, respectiv XX, 1983, p. 313—334.

¹ Arhivele Statului Cluj, Fond Tribunalul Cluj, Dosar nr. 2440—1922 (în continuare A.S.C., F.T.C.).

² Ibidem.

Otrava demoralizatoare a propagandei greșite a pătruns deci și în cea mai gingașă și cea mai însemnată chestiune în ceea ce privește garanția bunei dezvoltări a industriei.

În organizațiile muncitorești s-au înregistrat tineri ucenici, a căror lipsă de pregătire îi ține încă strâns legați de obligamentele contractuale luate de măestrul lor.

Ori astăzi când muncitorimea din părțile acestea evoluează mai mult spre stînga, contactul în sindicat al tinerilor ucenici cu muncitorii vîrstnici nu poate fi o garanție sigură că ucenicul plîpînd nu va apuca calea greșită, care duce la decadentă morală și trupească și caracterul lor se formează astfel în mijlocul mulțimei de muncitori mari, cari — după cum se știe — nu discută întotdeauna cu cuvinte alese și cei mai mulți n-au decît cuvinte de ură și batjocură la adresa patronilor, fără a-și da seama de dezastrul ce-l pregătesc astfel industriei.

În Tîrgu-Mureș se arată deja roadele liberei organizări a minorilor, nu tocmai măgulitoare pentru calitatea generației viitoare de muncitori.

Legea sindicatelor îngăduind sindicalizarea muncitorilor sub 18 ani, fără a excepționa pe ucenici, în urma propagandei desfășurate de către muncitori majori tot mai mulți minori ajung în mrejele sindicatului propagator de idei acceptabile numai pentru omul cu judecata formată. În localul de întrunire al sindicatului ucenicul scapă cu desăvîrșire controlului părintesc și uită de respectul ce-l datorează maestrului său. În același timp însă devin și dispozițiile luate în legea menționată cu privire la instrucția profesională și educația morală, căci aplicarea lor se izbește de mentalitatea îndrumată a ucenicului sindicalizat în actualele condițiuni.

Astfel în Tg. Mureș un muncitor rotar — probabil din încredințarea sindicatului — a cutreerat zilele trecute toate atelierele de rotărit îndemnînd ucenicii fără știrea și — în multe locuri — în absența maestrului, ca să se înscrie în sindicat. Apucătura a fost practică și aplicată cu succes. Cînd a[u] află despre aceasta, patronii s-au solidarizat și au eschis din lucru timp de 6 luni pe muncitorul agitator. La această măsură, muncitorimea a protestat în bloc, iar dintre ucenici — ca răspuns probabil — unul, apoi trei au părăsit atelierele nevoind să mai continue lucrul.

Aceste exemple triste este de temut că vor prinde și între ceilalți ucenici sindicalizați și vom asista la o serie întregă de manifestări ciudate asemănătoare cu cele ale elevilor din Rusia practicate la începutul consolidării sovietelor față de instructorii lor.

Pentru curmarea acestui rău pe viitor, cu onoare Vă rugăm să binevoiți a cere și D-voastră aprobarea funcționării unei Comisii mixte de patroni și muncitori pe lîngă Inspectoratul ce-l conduceți care să se ocupe exclusiv cu situația ucenicilor, sperînd că prin acest demers colectiv vom izbuti să desființăm sindicatele »tinerilor muncitori«, cari nu sunt decît niște organizații distrugătoare a tot ce este moral bun în sufletul unui ucenic cu judecată abia în formație.

Inspector Central: Mălai s.s.

Șef de birou: Popp s.s.⁴³

Inspectoratul regiunii Tîrgu-Mureș întocmește adresa nr. 242 pe care o trimite tuturor asociațiilor profesionale aflate în subordine, care bineînțeles se grăbesc să răspundă prin acte în care cer Inspectoratului ca să intervină la forurile superioare pentru a le fi apărate interesele în fața primejdiei organizării tineretului muncitor, a ucenicilor. Un asemenea act este cel trimis la 31 mai 1922 de către Asociația tîmplarilor din Tîrgu-Mureș, act în care se arată că: „1. Sindicalizarea

³ Ibidem.

ucenicilor nu e numai inutilă ci e direct vătămătoare ordinii, căci prin îngăduirea sindicalizării am distruge disciplina în așa măsură încît maestrul instructor nu va mai putea comunica cu elevul său și astfel s-ar crește încă din fragedă etate, un element dușmănos.

2. Sindicalizarea ucenicilor nu reprezintă nici un avantaj industrial, din contră este dăunătoare, căci dacă organizația devine atît de puternică cum o vedem asta la sindicatele muncitorești aceasta distruge și ambiția de a învăța și paralizază năzuința spre progres [...]

Dar după cum dovedește experiența, masa inconștientă a lucrătorilor voește să arunce prin crearea acestui sindicat discordia [între maestru] și ucenicul său, pentru a-și putea asigura ajutorul acestei organizații cînd îi convine să aranjeze sau să ordone vre-o grevă sau boicot și să poată astfel sustrage de la lucru și pe ucenici, pentru a împiedica pe industriașul independent în voința lui de a lucra și pentru sustragerea puterii de muncă ce-i oferă ucenicul.

Cu onoare Vă rugăm Dle Inspector a interveni locului în drept în ceea ce privește această chestiune importantă și a interzice amestecul muncitorilor organizați în chestiunea ucenicilor. Căci noi industriași independenți știm și voim să creștem din ucenicii noștri oameni și muncitori buni și moderni, care mai tîrziu să devină cetățeni buni și industriași de elită. Aceasta însă nu se poate ajunge prin inactivitatea provocată de indisciplina socială, ci numai prin educație cetățenească corespunzătoare⁴.

Ministrul muncii și ocrotirilor sociale, Direcțiunea generală a muncii, prin adresa nr. 1701 din 19 mai 1922 răspunde Inspectoratului muncii din Cluj în legătură cu interpretarea art. 4 din Legea asupra asociațiilor profesionale: „binevoii a cunoaște că Legea în vigoare n-a hotărît decît asupra dreptului de asociațiune a minorilor mai mari de 18 ani, lucrători formați, cari exercită o profesiune. Mai mari de 18 ani înseamnă cel puțin 18 ani impliniți.

Întrebuințîndu-se cuvîntul de »minor« fără distincțiune între ucenici și lucrători formați, ar rezulta că ucenicii avînd vîrsta de 18 ani impliniți să poată face parte din asociațiunile profesionale. La aceasta se opune însă formal art. 1, 2 și 3 din Lege, care nu admit asemenea asociațiuni decît între cei cari exercită o *profesiune* și sînt salariați, ceea ce nu este cazul ucenicilor, pentru cari nu numai salariul, ci și pregătirea profesională formează obiectul contractului.

Lucrătorul format, chiar mai mic de 18 ani, întrucît exercită profesiunea poate face parte dintr-o asociație profesională, dar dacă e mai mic de 18 ani, are nevoie de autorizație părintească.

Chestiunea se va supune în discuția Comisiunii Legislative, pentru a primi o soluție definitivă în codul muncii⁵.

Între timp, în activitatea tineretului revoluționar din România, a Uniunii, a presei se observă o atitudine mai hotărîtă, mai constructivă. Astfel, în numărul 7 al ziarului „Ifjúmunkás”, apărut la 1 mai 1922, pe lingă articolele care se referă la sărbătoarea muncii, pot fi citite materiale, apeluri pentru atragerea fetelor în mișcarea de tineret revoluționară, o analiză la obiect asupra muncii tineretului revoluționar, a Uniunii, în mediul sătesc. Începînd cu acest număr ziarul inaugurează o nouă rubrică care publică știri, informații din viața organizatorică a tineretului revoluționar din vechea Românie. Se publică relatări despre adunarea anuală din 2 aprilie 1922 a grupeii locale din București a tineretului socialist, des-

⁴ Ibidem.

⁵ Ibidem.

pre înființarea la 4 aprilie a celei de a doua grupe a tineretului bucureștean (numită „13 septembrie” în memoria luptelor revoluționare din Dealul Spirii în 1848), precum și despre activitatea grupelor locale din Iași și Caracal.

La rubrica „Viața noastră” este publicată o scrisoare trimisă de mai mulți tineri muncitori din Lupeni, în care aceștia demască exploatarea la care sînt supuși. În fondul de ajutorare al ziarului au fost donate noi sume de către grupurile de tineret ale muncitorilor fierari (300 lei), lemnari (200), ale celor din îmbrăcăminte (200), ale pielarilor (200), ale tipografilor (150), toate din Cluj.

După cum rezultă din rubrica „Știrile Uniunii”, Alexandru Rosenfeld, datorită recrutării sale în armată, își dă demisia din funcția de președinte al Uniunii în care fusese ales de către membrii Uniunii și în care fusese aprobat de autorități. La începutul lunii mai 1922 Uniunea a rămas deci fără președinte⁶.

La două luni de la conferința generală a tineretului socialist, la 22 mai 1922 a avut loc la București o conferință ilegală a cadrelor de conducere ale mișcării revoluționare de tineret consacrată studierii modalităților de manifestare a poziției tineretului față de partidul comunist, cît și față de Internaționala Comunistă a Tineretului, precum și o serie de probleme privind dezvoltarea și consolidarea organizatorică a mișcării. La această conferință au participat: Elena Filipovici, Lucrețiu Pătrășcanu și Nicolae Popescu-Doreanu din partea Comitetului Central provizoriu al Mișcării tineretului socialist, Izsó Izckovits și Iosif Krebs, ca reprezentanți ai Uniunii tineretului muncitor din Ardeal și Banat, și Iosif Hutschneker din partea Uniunii tineretului socialist din Bucovina. Comitetul Central al Partidului Comunist Român a fost reprezentat de Marcel Pauker⁷.

Cu acest prilej s-a reafirmat situația din ce în ce mai evidentă a organizațiilor tineretului socialist pe principiile Internaționalei Comuniste a Tineretului și recunoașterea rolului conducător al partidului comunist în activitatea tineretului din întreaga țară; în același timp, Comitetul Central provizoriu al Mișcării tineretului socialist din vechea Românie, din care făcea parte și un reprezentant al Uniunii Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat, a fost unanim acceptat ca organ central în acțiunea de desăvîrșire a unificării organizatorice a mișcării revoluționare de tineret din România. „Ținînd seama de situația reală a momentului de față — preciza rezoluția cu privire la raporturile dintre partidul comunist și organizațiile de tineret —, conferința consideră necesar ca organizațiile de tineret să fie *formal* pe deplin autonome și apolitice. Cu toate acestea, organizațiile de tineret trebuie să acționeze în spirit comunist”⁸.

Mentținerea, în continuare, pînă în mai 1924, a principiului autonomiei, și, implicit, titulatura de „tineret socialist” avea la bază aceleași considerente de ordin tactic la care deja ne-am referit. Situația existentă în acel moment, determinată de intensificarea măsurilor represive ale regimului burghez, nu permitea organizației de tineret centralizate la scară națională să apară ca o organizație comunistă, așa cum era ea în realitate. Această tactică suplă a asigurat unitatea rîndurilor organizației, i-a oferit posibilitatea de a acționa, o bună perioadă, în mod legal, de a menține și dezvolta legăturile cu masele largi ale tineretului.

În acest context, de intensificare a măsurilor represive asupra organizației de tineret din Ardeal și Banat, pentru a preîntîmpina, a dejuca și a amîna pe cît posibil lovitura fatală, în spiritul conferinței din 22 mai 1922, s-a hotărît mutarea

⁶ *Ifjúmunkás*, an. I, nr. 7, p. 10.

⁷ Arhiva C.C. al P.C.R., fond 3, dosar nr. 600, fila 7.

⁸ *Idem*, fond 4, dosar nr. 266, vol. 2, fila 24.

sediiului centralei Uniunii de la Cluj la Timișoara, redacția ziarului „Ifjúmunkás” rămânând pe loc, la Cluj.

Pentru ca această stratagemă să fie legalizată, la 22 mai 1922, secretariatul cercual Cluj al Uniunii trimite nota oficială nr. 15 Judecătoriei de ocol Cluj, prin care i se „aduce la cunoștință că Centrala susnumitei Uniuni s-a mutat la Timișoara, fiind că membrii Centralei sunt acolo în mai mare număr...”

Aici s-a înființat un secretariat cercual și s-a numit ca secretar cercual dl. K. Wolf cu locuința în Calea Moșilor 40 și ca casier dl. Niculae Iacob cu locuința în str. Minoriiților nr. 4.

Cu ocazia aceasta avem onoare a vă reclama că conducătorii grupei locale aleși din nou sunt [cei] care urmează: Moritz Izsák — președinte, Niculae Iacob — casier și secretar, Löwinger Abraham — bibliotecar, D. Fried — notar”.⁹

Printr-o altă notă, din 27 mai 1922, este declarată și noua conducere a grupei locale din Tirgu-Mureș, formată din: Maurițiu Klein, Eugen Iacobovici, Iuon Buxar, Mihai Iacobovici, Adalbert Krausz, E. Lazăr, Ștefan Monai, iar la 8 iunie 1922 cea a grupei locale din Oradea alcătuită din F. Urs, Szabó László, Roth Ferencz, Abraham Márton, Simonyi Jenő¹⁰.

La 1 iunie 1922 a apărut numărul 8 al ziarului „Ifjúmunkás”, care consacră câteva pagini întregi problematicii apropiatului Congres al sindicatelor de la Sibiu și poziției pe care trebuie s-o adopte aici tineretul muncitor, dată fiind importanța, în acel timp, a organizării sindicale a proletariatului din România. Scindată și pe plan politic și pe plan profesional, clasa muncitoare va acționa cu hotărâre în direcția realizării unității sindicale, factor important de luptă împotriva ofensivei patronale. Toate partidele muncitorești, trecând peste deosebirile de principii și de tactică, au stăruit pe lângă cele două centre sindicale — Comisia generală (București) și Consiliul general (Cluj) — să-și intensifice eforturile pentru alcătuirea unei platforme comune, să pregătească și să țină un congres general, care să realizeze unitatea sindicală pe plan național.

Acceptarea de către toate organizațiile a principiului autonomiei sindicale a facilitat progresul în direcția înțelegerii. Plenara Comisiei generale, ținută la Brașov în ziua de 5 februarie 1922, a acceptat din nou acest principiu și a adoptat hotărârea ca și membrii de partid să poată ocupa posturi de răspundere în organele sindicale, dar să activeze numai pe linie sindicală¹¹. Aceleași hotărâri le adoptă, la 22 februarie 1922, și Comisia regională a sindicatelor din Banat.

În zilele de 25—26 martie 1922 s-a ținut la Cluj o ședință în legătură cu modalitățile de realizare a unificării mișcării sindicale cu patru reprezentanți din partea Consiliului general și patru din partea Comisiei generale. Ea a hotărât convocarea Congresului sindical în orașul Sibiu la 4—5 iunie 1922, a stabilit ordinea de zi a acestuia, modul de reprezentare a organizațiilor sindicale și de tineret și o serie de detalii privind ținerea congresului.

Aceeași hotărâre de realizare a unității sindicale a fost exprimată și de conferința regională a sindicatelor din Banat ținută în zilele de 23—24 aprilie 1922.

Punctul 6 de pe ordinea de zi a acestei conferințe regionale a fost consacrat problemelor legate de mișcarea tinerilor muncitori, raportor fiind Iczkovits, care a militat pentru totala egalitate în drepturi a tinerilor cu cei vîrstnici, prezentînd

⁹ A.S.C., F.T.C., dosar nr. 2440—1922.

¹⁰ Ibidem.

¹¹ M. C. Stănescu, *Mișcarea muncitorească din România. 1921—1924*, București, 1971, p. 142—143.

și un proiect de rezoluție în acest sens, avînd cinci puncte, și aprobat în unanimitate de participanții la conferință¹².

Din coloanele ziarului aflăm despre noi aderări la grupele locale ale Uniunii, a tinerilor muncitori din Valea Jiului, de la Lupeni, Petroșani, Vulcan, Lonea. Se aduc informații prețioase despre activitatea tinerilor muncitori organizați din Alexandria, București, Turnu-Severin, Ploiești, Galați, Constanța, împreună cu știrile din cadrul organizațiilor locale din Timișoara (unde numărul membrilor a ajuns la 1100), Arad, Oradea.

Ziarul publică un cald salut tovărășesc, de luptă, gazetei „Arbeiter Jugend”, organ în limba germană al tineretului muncitor din Bucovina, avînd ca redactor pe tînărul intelectual socialist Lothar Rădăceanu. Noul organ de presă, care a apărut la 1 iunie 1922, venea să întărească activitatea publicistică a tineretului muncitor desfășurat pînă acum de ziarele „Tineretul socialist” și „Ifjúmunkás”¹³.

Lucrările Congresului sindical de la Sibiu s-au deschis la 4 iunie. Au participat 175 de delegați reprezentînd 41.391 de membri de sindicat din toate regiunile țării, inclusiv reprezentanți ai tineretului muncitor. Chiar din prima zi s-au iscat discuții legate de statuarea calității de membru participant al Congresului cu drept de vot pentru tinerii muncitori.

Din relatarea unui organ de presă rezultă că „în virtutea hotărîrii comisiei de unificare Uniunea tineretului muncitor poate fi reprezentată prin 5 delegați cu tot atîtea mandate, și acești delegați au drept de vot și de cuvînt asupra oricărui punct de pe ordinea de zi. Magyari Lajos (Timișoara) a propus ca delegații tineretului muncitor să aibă drept la discuții și vot numai în problemele legate de tineretul muncitoresc.

Delegatul tineretului muncitor din Timișoara, Anton Ballauer, și-a exprimat mirarea pentru faptul că Magyari se prezintă în fața congresului pe țară cu o asemenea propunere, știut fiind faptul că la congresul teritorial din Banat, al cărui membru a fost și Magyari, s-a pronunțat hotărîrea potrivit căreia tinerii muncitori delegați sînt considerați ca avînd aceleași drepturi, și a îndrumat delegații Banatului să facă demersurile necesare în acest sens în fața Congresului de la Sibiu. Protestează împotriva faptului că Magyari, ca delegat al muncitorimii din Banat, nu numai că nu procedează în sensul hotărîrilor de la Timișoara, dar acționează chiar împotriva lor.

La discuții au mai participat Damian B (Ălănescu N) (București), Gaidosch R. (Cernăuți).

Tovarășul președinte Bartha a curmat discuțiile arătînd că în această chestiune comisia de unificare a prejudiciat congresul, întrucît a convocat congresul pe baza hotărîrii că delegații tineretului muncitor au 5 mandate și dreptul la discuții și vot asupra tuturor chestiunilor. Aceasta însă nu se mai poate schimba acum. Măcar că în presă au apărut în acest caz știri contradictorii (Arbeiter Zeitung), aceasta nu schimbă esența problemei. Și ziarele muncitorești pot greși. În cazul acesta, ca urmare a cuvîntelor președintelui, congresul a trecut la ordinea de zi...

O altă sarcină pe care a primit-o consiliul sindical a fost problema tinerilor muncitori. Sindicatul de-abia dacă a putut sprijini pe tinerii muncitori din România veche, care, în tot timpul, nu au avut ceva mai bun de făcut, decît să defăimeze activitatea sindicatului în fața muncitorimii. Totuși nu am ținut cont de

¹² *Ifjúmunkás*, an. I, nr. 8, p. 2.

¹³ *Idem*, p. 8.

aceasta, am încercat să-i aducem pe calea cea bună și să-i capacităm să ia hotărîrea de a realiza legătura cu Uniunea tinerilor muncitori din Ardeal. Numai atitudinea fermă a consiliului sindical a reușit să-i convingă că eliberarea tineretului muncitor este posibilă și pe lângă mișcarea sindicală [...]

Tînărul muncitor Friedmann (Cluj) arată metodele folosite de consiliul sindical față de tinerii muncitori din Regat; i-au exclus din sediile organizațiilor muncitorești, i-au împiedicat să-și răspîndească de acolo ziarele. Așa nu pot fi convinși tinerii muncitori. În schimb nici măcar nu s-a pus în discuție ziua de muncă de 8 ore, apărarea tinerilor muncitori. Atunci cînd doresc să realizeze unitatea în spirit marxist, trebuie să se acorde tinerilor muncitori deplina egalitate în drepturi [...].

Tovarășul Nicolae (Popescu) Doreanu (București), arată că respinge acuzația adusă tinerilor muncitori: Tinerii muncitori își valorifică critica îndreptățită față de trei propuneri: 1) organizația muncitorească nu poate conduce o luptă paralelă cu o organizație neafiliată. 2) Conducătorii sindicali nu pot să fie conducători de partid. 3) Numai »Viața sindicală« este o foaie muncitorească. Față de aceste hotărîri au luat poziție. Ultima plîngere a tinerilor muncitori este faptul că ei au fost excluși de la acest congres.

Tovarășul (Marcel) Pauker (București): Nu tinerii muncitori, ci consiliul sindical a dus o muncă destructivă¹⁴.

Pînă la urmă, după discuții și dezbateri, Congresul sindicatelor din Sibiu, la propunerea organizației de tineret, a reglementat relațiile dintre sindicate și organizațiile de tineret concretizate în 6 puncte, dintre care cel de-al treilea subliniază: „Insuflețirea și autojertfirea tineretului muncitoresc în lupta de clasă revoluționară, în urma situației sale economice și a specificului său psihic, sînt mai mari ca acelea ale muncitorimii adulte. De aceea, din punctul de vedere al luptei de clasă economice și al dezvoltării și întăririi sindicatelor, este necesară: realizarea egalității în drepturi a tineretului muncitoresc în cadrul organizațiilor economice pentru a înlătura contradicțiile existente încă între exploatați și exploataatori, participarea activă a tineretului muncitoresc alături de proletariatul adult în faza de azi a luptei de clasă ascuțite, în lupta împotriva ofensivei unitare a capitalului”¹⁵.

La numai cîteva zile după Congres, Uniunea tineretului muncitor din Ardeal și Banat este ținta unui atac direct din partea autorităților burgheze, concretizat în adresa Ministerului muncii și ocrotirilor sociale, nr. 2413 din 10 iunie 1922. Trimisă Inspectoratului Muncii Cluj, adresa notează: „Domnule Inspector, La nr. 225/922, avem onoare a vă face cunoscut că sunteți autorizat a deferi justiției cazul Uniunii tinerilor muncitori din Ardeal și Banat, în conformitate cu art. 45 din legea Asociațiunilor Profesionale. Director general Constantin Stănescu, Director Rusescu”¹⁶.

În consecință, inspectorul central la Inspectoratul muncii Cluj, Chirilă, la 14 iunie 1922 înaintează președintelui Tribunalului din Cluj o adresă oficială în care se arată: „Judecătoria de ocol din Cluj sub no. 10603 din 28 noiembrie 1921 a înscris în registrul sindicatelor profesionale »Uniunea Tinerilor Muncitori din Ardeal și Banat« dobîndind astfel personalitate juridică.

În baza acestei înscrieri a Uniunii și în virtutea art. 60—62 din Legea asupra sindicatelor profesionale s-au constituit sindicate profesionale în Cluj, Lupeni, Vul-

¹⁴ *Munkás, săptămînal muncitoresc, Arad, an. III, nr. 24, 11 iunie 1922.*

¹⁵ *Documente din istoria partidului comunist și a mișcării muncitorești revoluționare din România. 1921—1924, București, 1970, p. 255.*

¹⁶ A.S.C., F.T.C., dosar nr. 2440—1922.

can, Petroșani, Turda, Tîrgu-Mureș, Baia Mare, Aninoasa, Oradea Mare, Satu Mare, Călan, Alba Iulia, Brașov, Arad, Timișoara.

Inspectoratul Muncii al Regiunii Cluj — conformîndu-se Articolului 23 din această Lege și ordinului Ministrului Muncii nr. 25316 din 1921, precum și în urma nenumăratelor reclamații făcute în contra acestei organizații de către autoritățile administrative din Cluj și din alte orașe din Transilvania —, a făcut o amănunțită inspecție la această Uniune și la Sindicatul din Cluj a tinerilor muncitori, cînd a constatat că această organizație muncitorească — deși este recunoscută ca persoană juridică — nu este constituită conform legii asupra sindicatelor profesionale, statutele ei nu îndeplinesc următoarele condiții impuse prin Lege:

1. Din numărul membrilor acestei Uniuni circa 80% sînt ucenici;

Art. 1, 2 și 3 din Lege admite asociațiunea numai între acei cari exercită o „profesiune” și sînt „lucrători salariați” ceea ce nu este cazul ucenicilor, pentru cari nu numai salariul, ci și pregătirea profesională formează obiectul contractului.

Ucenicul nu este salariat și nici decum nu exercită o profesiune, aceasta este indiscutabil, deci ucenicii nu au dreptul de a se sindicaliza, ei nu cad în prevederile legii.

2. Fac parte din aceleași sindicate ale Uniunii Tinerilor Muncitori, ucenici și salariați din mai multe branșe; mai mult în sindicatul din Cluj sînt studenți din liceu (particulari) și studenți universitari.

Art. 2 din Lege admite dreptul de a se constitui în sindicate profesionale numai persoanele fizice sau morale cari *»exercită aceeași profesiune, profesiuni similare sau conexe«*.

Uniunea Tinerilor Muncitori contravine acestei dispozițiuni legale.

3. Majoritatea covîrșitoare a membrilor au etatea de la 13 la 18 ani.

Legea în vigoare hotărăște numai asupra dreptului de asociație a minorilor mai mari de 18 ani, lucrători formați, cari exercită o profesiune.

Sub 18 ani se pot sindicaliza numai muncitorii formați, însă cu autorizația reprezentanților lor legali. (Art. 4 din Lege). Muncitorii din această Uniune nu au astfel de autorizații.

Și din aceste considerente Uniunea nu poate funcționa mai departe.

4. Conducătorii Uniunii și în special a sindicatelor nu îndeplinesc condițiile cerute de Art. 21 din Lege, aceștia fiind minori.

5. Rostul sindicatelor profesionale este *»studiul, apărarea și dezvoltarea intereselor profesionale«*.

Așa dar, un sindicat profesional are îndatorirea de a *»studia«* mijloacele cele mai bune pentru a îmbunătăți situația *materială și morală*, precum și cunoștințele profesionale ale membrilor; are îndatorirea de a *»apăra«* interesele profesionale ale membrilor față de atingerile nedrepte aduse lor; în cele din urmă, ia măsuri pentru *»dezvoltarea«* interesului profesional prin școli de educare profesională, prin ateliere de ucenici, prin conferințe etc.

Uniunea de față și comisiile ei fiind compuse din copii, nu poate realiza nici unul din scopurile legii arătate mai sus și precizate și în art. 28 din lege. Nici mijloacele materiale nu le pot avea fiind că ucenicii nu plătesc cotizațiile, dar mai mult decît aceasta, lipsește absolut seriozitatea și capacitatea conducătorilor (ei însuși copii) de a întreprinde și executa îndatoririle așa de mari și grele ce le impune legea unei organizații profesionale.

6. Sindicalizarea ucenicilor a găsit-o legiuitorul de inutilă fiindcă avem școale de ucenici ale Statului și ale comunelor unde ucenicii primesc educația necesară de la profesori și învățători; a găsit-o mai departe vătămătoare ordinii, căci prin

ingăduirea sindicalizării am distruge disciplina în așa măsură, încît maestrul instructor nu va mai putea comunica direct cu elevul său și astfel s-ar crește — încă din fragedă etate — un element dușmănos.

7. Fac parte și fete tinere (13—15 ani) din această organizație lipsită de conducere serioasă, ceea ce face ușor ca întrunirile sindicatelor să se transforme în ocaziuni și prilejuri de completă imoralitate și demoralizare a membrilor.

În conformitate cu autorizația dată Inspectoratului Muncii Cluj sub no. 2413 din 10 iunie 1922 a Ministerului Sănătății Publice, al Muncii și Ocrotirilor Sociale anexată aici în original, am onoarea a Vă ruga ca din motivele mai sus arătate, să binevoiți — în sensul art. 45 din Legea asupra Sindicatelor Profesionale — a pronunța dizolvarea Uniunii Tinerilor Muncitori înregistrată la Judecătoria de ocol din Cluj sub no. 10603 din 28 octombrie 1921.

Totodată am onoarea a Vă înainta aci anexat, patru proteste în contra acestei Uniuni, adresate Inspectoratului Muncii, de către diferite autorități, din cari reiese clar cum o privesc autoritățile pe această organizație.

Cluj, la 14 iunie 1922

Inspector central, Chirilă¹⁷

În timp ce Ministerul Muncii, Judecătoria de ocol urbană Cluj, Inspectoratul Muncii Cluj adunau probe peste probe, trimiteau adrese, citații, avize punînd la cale interzicerea activității Uniunii, aceasta, împreună cu organul ei de presă „Ifjúmunkás“, făcea serioase pregătiri în cadrul frontului conjugat al tineretului revoluționar din România pentru rezolvarea în bune condiții a problemei fundamentale care continua să frămînte mișcarea de tineret: pregătirea lucrărilor congresului general, care urma să consfințească unificarea organizatorică definitivă a întregii mișcări revoluționare de tineret din România într-o organizație comunistă unică. În acest sens au loc noi întâlniri, discuții, conferințe ale organizațiilor regionale, care, prin hotărîrile adoptate, au însemnat, de fiecare dată, pași înainte pe linia înfăptuirii acestui obiectiv important.

Efervescența revoluționară din vara anului 1922 a fost facilitată și de amnistia din 4 iunie 1922 (care însemna, de fapt, recunoașterea legalității P.C.R.), cînd din închisori au ieșit un important număr de militanți comuniști, vîrstnici și tineri. Acest fapt a oferit partidului și mișcării revoluționare de tineret posibilități de a se trece la o muncă susținută și la organizare cu forțe sporite. Experiența și capacitatea celor eliberați, îmbinată cu experiența dobîndită în activitatea grea dusă timp de un an de cei aflați în libertate, constituiau argumente autentice pentru o activitate lărgită.

În presă ori la diferite adunări publice, militanți de seamă ai partidului, ai mișcării de tineret au subliniat dorința comunistilor de a desfășura o activitate legală, publică, conformă cu interesele majore ale poporului român. Desigur, era evident, declarat deschis, că în cazul interzicerii activității sale, P.C.R., organizația revoluționară de tineret își vor continua activitatea în ilegalitate.

Legat de aceasta, „Ifjúmunkás“, în numărul său din 1 iulie 1922, publică o listă întregă cu tineri muncitori eliberați din închisoarea militară din București în urma amnistiei: Elena Filipovici, Iacob Schein, Sofica Petrovan, Moscu Kohn (Gheorghe Stoica), Eufrosina Cotor, Marcel Blumenfeld, Petre Simon, Ignat Rotmann, Iulius Margulies, Fehér Etel, Alexandru Marinescu, Lévai Károly, Ioan Unde, Sajamon József, Ioan Felican, Rozenberg Nándor, Gheorghe Mănescu, Berger Imre, Gheorghe Vilciu, Hajdu Lajos, Ioan G. Schweiczer, Krebs Iosif, Gheorghe Lăzărescu, Iczkovits Izsó, Constantin Niculescu, Moise Zerebriev, Timotei Marin, Singer, Eli-

¹⁷ Ibidem.

sabeta Nistor, Hutsnekker Iosif¹⁸. Salutînd reîncadrarea în activitatea revoluționară a celor ieșiți din închisoare, ziarul notează că acest fapt marchează o nouă perioadă în munca de reorganizare, publicînd totodată știri îmbucurătoare despre activitatea impulsionată a organizațiilor de tineret din București, Bîrlad, Fălticeni.

Un grup dintre tinerii militanți revoluționari eliberați din închisoare (Elisabeta Nistor, Fehér Etel, Berger Imre, Salamon, Lévai, Iczkovits, Hajdu, Krebs, Rozenberg) publică în acest număr al ziarului o chemare la luptă, în care, după ce salută întreaga tabără a tinerimii muncitoare din România, fac apel la ridicarea pe o nouă treaptă a luptei clasei muncitoare, pe planul calității ideologice, revoluționare¹⁹.

În spiritul acestor idei sînt redactate și publicate „Principiile de organizare” pentru conducerile centrale, teritoriale și locale în preambulul cărora se specifică: „Comitetul central executiv provizoriu completat al Uniunii tineretului muncitor din Ardeal și Banat, pînă la ședința consiliului central al organizațiilor tineretului muncitor din Ardeal și Banat care va avea loc în luna august va organiza, pe baza următoarelor principii, organizațiile de tineret deja existente și pe cele ce se vor mai înființa precum și secretariatele teritoriale;

1. Structura organizației (organizarea grupelor de cinci, grupele locale, secretariatul teritorial, conducerea centrală);

2. Directive privind organizarea și activitatea redactorului central și comisiei de presă precum și a comisiilor de presă a grupelor locale din provincie;

3. Directive privind organizarea și activitatea organizatorică, culturală și educativă a grupelor locale din provincie;

4. Munca culturală și educativă, pregătire profesională, munca administrativă, probleme noi ale muncii administrative în organizațiile teritoriale și locale”²⁰.

Tot acum este publicat și textul proiectului de rezoluție privind reglementarea relațiilor dintre sindicate și organizațiile de tineret, votat la Congresul sindical de la Sibiu din 4—7 mai 1922. La 1 iulie se dă publicității și documentul privind convocarea unei conferințe regionale a organizațiilor de tineret din cadrul Uniunii pentru zilele de 4—5 august 1922 la Timișoara cu următoarea ordine de zi:

1. Rapoarte oficiale
2. Reorganizarea Uniunii
3. Problema presei
4. Problema unității
5. Pregătirea Congresului
6. Propuneri.

La conferință urma să participe întregul efectiv al Comitetului executiv provizoriu al Uniunii tineretului muncitor din Ardeal și Banat, un membru din Cluj al conducerii centrale, doi membri ai Comitetului Central din București, cîte un reprezentant al secretariatelor teritoriale, cîte un delegat al organizațiilor de tineret din Bucovina și Basarabia cu caracter informativ, cîte un delegat al organizațiilor locale din Timișoara, Cluj, Arad avînd drept la cîte 3 voturi, cîte un delegat al grupelor din Tîrgu-Mureș și Oradea avînd dreptul la cîte 2 voturi, cîte un delegat al celorlalte organizații locale cu dreptul la 1 vot și un delegat al Consiliului sindical pe țară cu dreptul de vot deplin²¹.

¹⁸ *Ifjúmunkás*, an. I, nr. 9—10, 1 iulie 1922, p. 15.

¹⁹ *Idem*, p. 2.

²⁰ *Idem*, p. 4.

²¹ *Idem*, p. 12.

Evenimentele se precipită. Atacul la Tribunalul împotriva Uniunii prinde contururi tot mai precise. La 8 iulie 1922 Tribunalul Cluj, prin judecătorul desemnat Eneea Munteanu, „la cererea Inspectoratului Muncii Cluj pentru a pronunța dizolvarea Uniunii Tinerilor Muncitori în sensul art. 45 a legii asupra sindicatelor profesionale Tribunalul defige pertractarea pe 13 iulie 1922 la oare 9 d.m. în edificiul Palatului justiției, et. III, sala 147 la care sinteți citați a vă prezenta sub urmările legale:

- 1) Parchetul Tribunalului Cluj
- 2) Inspectoratul Muncii al regiunii Cluj
- 3) Sindicatul profesional al Tinerilor muncitori, Cluj, Piața Unirii 9^o22.

Examinînd cu promptitudine această situație devenită critică, reprezentanții Mișcării tineretului socialist din vechea Românie și ai Uniunii tineretului muncitor din Ardeal și Banat reuniți la București în ziua de 12 iulie au hotărît transformarea conferinței organizațiilor din Transilvania și Banat, programată pentru 4—5 august 1922, în congres, unde să se adopte măsura privind reorganizarea pe baze economice și culturale a secțiilor locale. În privința unificării, cei prezenți au stabilit ca punctul de vedere oficial și definitiv al organizației din Transilvania și Banat să fie acela exprimat de Congresul de la Timișoara. Se publică înștiințarea Comitetului executiv provizoriu al Uniunii tineretului din Ardeal și Banat privind convocarea conferinței regionale²³.

Între timp, la 13 iulie 1922 a avut loc la Tribunalul din Cluj prima dezbateră publică verbală în procesul de desființare a Uniunii.

Prezent din partea Uniunii, Kappel Wolf a cerut Tribunalului un răstimp de 28 de zile „pentru a se putea studia cauza și pentru a putea da răspuns în scris referitor la cele din acțiune”. Deoarece Parchetul nu ridică obiecțiuni, Tribunalul acordă din oficiu o amănare de 20 de zile „pentru a putea studia cauza și depune răspunsul cu eventualele dovezi în scris”²⁴.

Luna iulie este consacrată pregătirii conferinței de la Timișoara și căutării unor posibilități reale de a pătrunde, mai ales prin intermediul organelor de presă, cît mai adînc în rîndurile tineretului muncitor din întreaga țară, promovînd chiar ideea înființării unei mișcări de cercetași-pionieri în rîndurile celor mai mici elevi²⁵. Începînd cu numărul din 1 august 1922 al ziarului „Ifjúmunkás” se publică un supliment intitulat „Copil de proletar”, scris atractiv, cu talent, dedicat celor mai mici dintre proletari: copiii. Ideea cîștigă aderenți, inițiativa este remarcată și de alte organe de presă muncitorești, care publică note elogioase despre această inițiativă inedită pentru țara noastră a unui organ de presă al tineretului muncitor²⁶.

Activitatea organizațiilor locale în luna iulie cunoaște o creștere remarcabilă, printre cele mai active numărîndu-se cele din Cluj, Timișoara, București, Cîmpina, Dej, Lupeni, Arad, Aradul nou, Fălticeni, Galați²⁷.

La Congresul Uniunii tineretului muncitor din Ardeal și Banat, care s-a ținut la Timișoara în zilele de 4—5 august 1922, în sala mare a căminului muncitoresc din strada Dragalina, au participat, pe lângă delegații organizațiilor locale, și membri ai Comitetului Central, cîte un reprezentant al Comitetului Central al

²² A.S.C., F.T.C., dosar nr. 2440—1922, p. 77.

²³ *Tineretul socialist*, 31 iulie 1922.

²⁴ A.S.C., F.T.C., dosar nr. 2440—1922.

²⁵ *Ifjúmunkás*, an. I, nr. 9—10, 1 iulie 1922.

²⁶ *Munkás*, 20 august 1922.

²⁷ *Ifjúmunkás*, an. I, nr. 11, 1 august 1922.

Mișcării tineretului socialist, al Consiliului general sindical și al sindicatelor din Banat. După estimările unuia dintre participanți, Anton Ballauer, numărul congresiștilor a atins cifra de aproximativ 50, dintre care cei mai mulți, neavînd unde să fie găzduiți, au dormit în localul căminului muncitoresc pe niște culcușuri improvizate din pături — își amintește Anton Ballauer.

Congresul a reafirmat identitatea de interese, atmosfera de lucru și colaborarea rodnică statornică între cele două organizații după conferința din martie 1922 și a adoptat o serie de hotărîri menite să întărească și să dezvolte această colaborare, să înlăture vechile forme organizatorice și să realizeze de fapt unificarea organizatorică a mișcării revoluționare, comuniste de tineret din România.

Din analiza raporturilor tineretului cu organizațiile politice și profesionale ale clasei muncitoare, congresul a afirmat punctul de vedere care corespundea, de altfel, celui adoptat de Mișcarea tineretului socialist din vechea Românie încă din vara anului 1921, potrivit căruia, date fiind condițiile existente, „numai autonomia și neutralitatea față de toate curentele politice se impune a fi acceptate”²⁸.

În ceea ce privește relațiile cu mișcarea sindicală, congresul a considerat că se impune o strînsă colaborare între cele două organizații în lupta comună pentru revendicări economice și reforme imediate, subliniind însă necesitatea obținerii din partea sindicatelor a completei libertăți de acțiune cultural-educativă.

Deoarece activitatea organizațiilor de tineret din Transilvania și Banat era mult îngreunată de prevederile legii „Trancu—Iași”, iar organele siguranței persistau în încercările lor de a dizolva Uniunea tineretului muncitor de aici, congresul a dat indicația transformării ei într-o organizație cultural-economică, pentru a putea astfel activa nestingherită în continuare, încercîndu-se și în acest fel dejuccarea autorităților, ceea ce a și reușit pentru un timp. Congresul a dat mandat unei comisii formate din cîte un delegat al organizațiilor din Vechiul regat, Transilvania, Bucovina și al Consiliului general al sindicatelor să elaboreze noile statute și să le înainteze spre aprobare Ministerului de interne²⁹.

Deosebit de importante au fost hotărîrile adoptate de congres în privința unificării. Rezoluția adoptată cu acest prilej hotărîa trimiterea a doi delegați ai Comitetului Central al Uniunii tineretului muncitor din Ardeal și Banat în colectivul de lucru stabilit de conferința din martie 1922, care să pregătească împreună congresul de unificare, ce urma să confirme doar o stare de fapt.

Pînă la convocarea acestui congres trebuia să se realizeze unificarea organizațiilor din Transilvania, Banat și Bucovina, a căror activitate și cadru organizatoric prezentau unele trăsături comune. „Așa dar — preciza un raport de activitate din acea perioadă al C.C. al Uniunii tineretului muncitor din Ardeal și Banat — unificarea este astăzi un fapt împlinit, congresul care se va ține la 14—15 octombrie (1922) la Brașov sau Sibiu neavînd decît s-o confirme”³⁰.

Congresul a dat indicația să se redacteze un program de acțiune concretă și curentă privind propaganda și organizarea tineretului de la sate. De asemenea, congresul a hotărît organizarea între 2 și 10 septembrie 1922 a unei săptămîni de propagandă și agitație, hotărîre la care s-a raliat și Ion Roșianu, reprezentantul Mișcării tineretului socialist din vechea Românie, și a ales noul Comitet Central al Uniunii.

Desfășurîndu-și lucrările în spiritul hotărîrilor adoptate de conferința generală din martie 1922, Congresul Uniunii tineretului muncitor din Ardeal și Ba-

²⁸ *Tineretul socialist*, 13 august 1922.

²⁹ C. Petculescu, *Crearea Uniunii Tineretului Comunist*, București, 1972, p. 232.

³⁰ *Ibidem*.

nat a contribuit în mod hotărîtor la definitivarea procesului de unificare organizatorică a mișcării revoluționare de tineret pe întreaga țară.

Importante contribuții documentare la istoria acestui congres de referință pentru mișcarea revoluționară de tineret din țara noastră pot fi găsite în numărul 12 din 1 septembrie 1922 al ziarului „Ifjúmunkás“, consacrat aproape în întregime acestui eveniment. Într-un cuprinzător articol intitulat „Despre cel de al doilea congres al nostru“ se concluzionează că acest congres „a pus bazele organizațiilor de masă pe principiul luptei de clasă a tineretului muncitor și prin aceasta a facilitat cîștigarea maselor largi de tineri muncitori în lupta cultural-economică“³¹.

După cum rezultă din procesul-verbal publicat în ziar, congresul a fost deschis la 4 august 1922 orele 10 a.m. de către Krebs Iosif, prezidiul fiind format din: K. Wolf (președinte), Ion Roșianu (București), Hajdu Lajos (Cluj) vicepreședinti, Krebs Iosif și M. Iczkovits (Timișoara) secretari.

Punctul cel mai important al ordinii de zi, al șaselea, a fost cel intitulat „Problema unificării“, raportor fiind tînărul muncitor clujean Nicolae Orosz (Niculescu), care prezintă și proiectele de rezoluții din care rezultă că tineretul muncitor din Ardeal și Banat, precum și cel din Regat, Basarabia, Bucovina, Dobrogea, aflat într-o largă efervescență revoluționară, este supus terorii autorităților burgheze, care vor să distrugă organizațiile tineretului situate pe principiul luptei de clasă. Tocmai de aceea, congresul „declară că din punctul de vedere al supraviețuirii și dezvoltării organizațiilor tinerilor muncitori din România, consideră necesară unificarea în cel mai scurt timp a tuturor organizațiilor existente în țară și în acest sens indică și solicită conducerilor centrale ale uniunilor să purceadă la lucrările pregătitoare“³².

Din noul Comitet Central al Uniunii ales la acest congres au făcut parte: Hajdu Lajos — președinte, Krebs Iosif — vicepreședinte, M. Iczkovits — secretar, Rozenbaum Ida — casieră, M. Kővágó și L. Szabó — controlori, Nicolae Orosz (Niculescu), Anton Ballauer, I. Csernyátszki — membri, Illés și Fischer — membri supleanți, Iczkovits Izsó, Kappel Wolf, I. Donáth, Réthy Iuliu secretari teritoriali³³.

La cîteva zile după Congresul de la Timișoara, la 18 august 1922, în spiritul celor hotărîte aici în problema unificării, au loc noi întîlniri concrete de lucru între fruntașii mișcării revoluționare de tineret din țara noastră la București, cu participarea lui Lucrețiu Pătrășcanu, I. Roșianu, A. Iacobescu, Gh. Stoica, I. Hutschneker, I. Krebs, R. Gaidesch, I. Iczkovits, N. Orosz (Niculescu), Lothar Rădăceanu. La această consfătuire de lucru se hotărăște convocarea congresului de unificare la Sibiu, pentru data de 6—7—8 octombrie 1922, cu următoarea ordine de zi: 1. Rapoartele Uniunilor 2. Probleme ale unificării. Raportor: Lothar Rădăceanu (Bucovina) 3. Reorganizarea. Raportor: Hajdu (Ardeal) 4. Autonomia. Raportor: Lucrețiu Pătrășcanu (București) 5. Presa. Raportor: Ion Roșianu (București) 6. Alegerea conducerii centrale 7. Propuneri și interpelări.³⁴

Înainte cu două zile de această convorbire, la 16 august 1922, a avut loc consfătuirea preliminară comună a reprezentanților organizațiilor de tineret din Transilvania, Banat și Bucovina, la care au participat, printre alții, Lothar Rădăceanu, Iczkovits, Mehler, Bojaschewski, care au votat o moțiune din care cităm:

„1. La punctul unirea cu Uniunea Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat și Uniunea Tineretului Muncitor din Bucovina, hotărâsc, pînă la Congresul gene-

³¹ *Ifjúmunkás*, an. I, nr. 12, 1 septembrie 1922, p. 1.

³² *Idem*, p. 3.

³³ *Ibidem*.

³⁴ *Idem*, p. 9.

ral al țării și unificarea definitivă, înființarea unei comunități provizorii de muncă pe baza principiilor următoare. Comunitatea de muncă privește toate treburile comune (acțiuni și presă). Autonomia uniunilor se păstrează în întregime.

Amândouă uniuni delegă câte doi reprezentanți imputerniciți în mod special într-un comitet de acțiune, care se va întâlni din când în când la un loc stabilit din timp. Invitarea se poate face de amândouă părțile și trebuie să conțină ordinea de zi și eventualele propuneri.

Hotărârile acestui comitet de acțiune trebuie să fie unanime pentru a fi valabile și sînt obligatorii pentru ambele părți.

Convenția așa încheiată n-are repercusiuni la dreptul membrilor, la acțiuni locale și presa proprie.

La punctul presă:

1. Ziarul „Arbeiter Jugend” apare de la 1 septembrie a.c. sub îngrijirea comunității de muncă a Uniunii Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat și Uniunea Tineretului Muncitor din Bucovina, scos ca nr. 4 din partea Uniunii Tineretului Muncitor din Ardeal și Banat³⁵.

În perioada următoare acțiunile pregătite și desfășurate în cadrul „Săptămîinii de propagandă”, hotărîtă la Congresul de la Timișoara, au antrenat organizațiile de pe întreg cuprinsul țării, ele desfășurîndu-se conform unui plan unitar. S-a stabilit ca, în această perioadă, în toate organizațiile locale manifestările cultural-artistice să se încheie cu mari întruniri ale tineretului organizat sau neorganizat. Pentru reușita deplină a „Săptămîinii de propagandă” au fost editate și răspîndite în întreaga țară peste 10 000 de exemplare de apeluri și manifeste.

În vederea aceluiași scop, Comitetul Central al Uniunii tineretului muncitor din Ardeal și Banat a elaborat un program concret de desfășurare a acțiunilor, care a fost trimis tuturor organizațiilor sale locale. În cadrul acestor săptămîni au loc ample întruniri și mitinguri ale tineretului pentru organizare, împotriva măsurilor represive antimuncitorești. Totodată, tineretul era chemat să intensifice strîngerea de fonduri bănești pentru susținerea organelor de presă ale mișcării revoluționare de tineret „Tineretul socialist”, „Ifjúmunkás”, „Arbeiter Jugend”.

În pofida interzicerii întrunirilor, cit și a arestărilor care au fost operate în unele localități (Valea Jiului, București, Iași), „Săptămîna de propagandă” a constituit un real succes în opera de organizare a tineretului revoluționar.

În perioada următoare, în întreaga țară s-a desfășurat o susținută activitate de propagandă și de pregătire a lucrărilor congresului general de unificare, care, în concepția militanților revoluționari, urma să statornicească o situație de fapt. Printre altele, la 9 septembrie 1922, la București, a avut loc conferința delegaților mișcării de tineret din România, în probleme de organizare, unde s-a adoptat o rezoluție în care, printre altele, se arăta că:

„1. Ordinea de zi dată și locul congresului, stabilite în ședința din 18 august, sînt aprobate și toate comitetele centrale își iau obligația de a anunța în cel mai scurt timp cercurile locale de data și ordinea de zi a congresului.

2. La punctul unificare, hotărîrea comună luată în ședința din 18 august este definitiv aprobată³⁶.

La pregătirea congresului o contribuție însemnată a adus presa revoluționară de tineret, prin dezbaterile în coloanele sale a problemelor cărora acesta era chemat

³⁵ Documente din istoria partidului comunist și a mișcării muncitorești revoluționare din România. 1921—1924, București, 1970, p. 281.

³⁶ Tineretul socialist, 18 septembrie 1922.

să le dea o rezolvare definitivă. Astfel, la 15 septembrie 1922 ziarul „Ifjúmunkás” publică pe prima pagină un material cu caracter teoretic, intitulat „Autonomia noastră”, în care se explică teza adoptată la Congresul din august privind autonomia față de partidele politice, dar acest lucru nu se referă la lupta de clasă „în ale cărei valuri noi, tinerii muncitori, sîntem antrenați din plin” — se scrie în articol³⁷. „Frontul unic al proletariatului este cel care conferă necesitatea, scopul și viabilitatea autonomiei — subliniază articolul — și dacă vom reuși să atingem acest țel, atunci autonomia tinerimii muncitoare va înceta și locul ei va fi luat de colaborarea unitară cu partidul proletar unit al clasei muncitoare.

Astfel, în acest sens, trebuie înțeleasă, în perspectiva viitorului, autonomia tineretului muncitor în interesul luptei proletare³⁸.

Pagina a treia a acestui număr de ziar publică, pe aceeași temă a unificării, comunicatul intitulat „Tratatule de unificare a uniunilor tinerilor muncitori din România”, reprodus și în „Tineretul socialist”, tot așa cum, începînd cu acest număr, „Ifjúmunkás” reproduce din organul de presă bucureștean desene, gravuri, viniete, caricaturi, încă o dovadă a mai strînsei legături între organele de presă ale tineretului muncitor.

Între timp, un nou val de arestări se abate asupra mișcării revoluționare de tineret la Cluj, București, în Valea Jiului, Alexandria, Fălticeni, Bacău, Baia Mare, Galați și în alte localități³⁹.

La sfîrșitul lunii septembrie 1922, la Cluj, împotriva Uniunii se declanșează o susținută campanie de presă din partea ziarelor burgheze, apoi o parte din membrii C.C. al Uniunii antrenați direct în activitatea de pregătire a congresului au fost arestați, împreună cu alți militanți ai mișcării comuniste și muncitorești. Atît Uniunea, care face să apară o declarație publică, cît și organul de presă „Ifjúmunkás” protestează cu hotărîre și promptitudine împotriva acestor samavolnicii⁴⁰.

În acest număr al ziarului, Lévy Károly, secretarul Uniunii, publică un argumentat articol intitulat „De la un Congres la altul”, în care, analizînd noile sarcini ce se cer rezolvate la viitorul congres, subliniază că unificarea Uniunilor teritoriale ale mișcării de tineret într-o singură organizație unică pe întreaga țară, este o necesitate logică, obiectivă⁴¹. De altfel, însuși conținutul ziarului atestă acest fapt. După ce se publică știri despre represiunile la care sînt supuși tinerii muncitori din Valea Jiului, unde se lucrează numai în grupe mici (ca o măsură de precauție), despre faptul că la Bocșa Română, în pofida terorii, tinerii au reușit totuși (chiar dacă cu o oarecare întîrziere) să organizeze „Săptămîna de propagandă”, în cadrul căreia s-a efectuat și o excursie la 24 septembrie (la care a luat parte și delegatul Comitetului Central al Uniunii), după ce cititorul este informat că grupa locală din Cluj a încheiat „Săptămîna de propagandă” la 10 septembrie cu un matineu, un program de excursie după amiază și o petrecere cu dans seara, 50% din veniturile încasate fiind vîrsate în fondul presei; ziarul publică știri prompte despre mișcarea de tineret de la Galați, Turnu-Severin, Constanța, Toplița. Astfel, se dau informații despre marea adunare a tinerilor muncitori din Galați care a avut loc la 10 septembrie și la care, din partea Centrului a luat parte tovarășa Elena Filipovici. În aceeași zi, la Turnu-Severin, după

³⁷ *Ifjúmunkás*, an. I, nr. 13, 15 septembrie 1922, p. 1.

³⁸ *Idem*, p. 2.

³⁹ C. Petculescu, *op. cit.*, p. 239.

⁴⁰ *Ifjúmunkás*, an. I, nr. 14, 1 octombrie 1922, p. 8.

⁴¹ *Idem*, p. 5.

o lungă perioadă de șicane din partea autorităților, se reușește reorganizarea grupei locale, la ședință participând din partea Centrului Nicolae Popescu Doreanu, în timp ce la Constanța, la marea adunare a tineretului din 10 septembrie, delegatul Centrului, Solomon Schein, a vorbit despre necesitatea unificării. O scurtă informație anunță că la Toplița a fost alcătuită o grupă locală a tinerilor muncitori, salutată cu bucurie de ziar⁴².

Pregătirile pentru congres sînt în toi la începutul lunii octombrie. Toate grupele sînt solicitate să treacă de urgență la votarea delegaților la congres și să anunțe rezultatul la secretariatele teritoriale, o dată cu expedierea mandatelor specificînd și numărul membrilor⁴³.

Cu toate străduințele depuse, Congresul din octombrie 1922, de la Sibiu, al tineretului muncitor din România nu s-a putut întruni din cauza măsurilor represive ale autorităților, a încălcării flagrante a dreptului de manifestare și organizare a tineretului revoluționar. Autoritățile au trecut la represiuni directe. În prima jumătate a lunii octombrie Uniunea tineretului muncitor din Ardeal și Banat este oficial înștiințată că activitatea sa depășea cadrul legalității admise de legea „Trancu-Iași”, ceea ce echivala cu dizolvarea ei. Dar dizolvarea în fapt o putea hotărî doar tribunalul. De aceea se urgentează procesul, aflat deja pe rol, intentat Uniunii. După ce la 12 august 1922 o adresă a judecătoriei de ocol Cluj constată că „evidența a expirat”, la 23 octombrie are loc o nouă pertractare, care însă se amîină „prin lipsa părților” pînă la noul termen care este fixat, la cerere, pentru 22 decembrie 1922⁴⁴. Este evident că cei din conducera Uniunii încearcă să cîștige timp.

A doua zi, Ministerul Muncii și al ocrotirilor sociale, Inspectoratul regional Cluj trimite o notă, cu nr. 863, Tribunalului Cluj, în care se arată: „Inspectoratul Muncii din Cluj cu adresa nr. 282 din 14 iunie 1922 înregistrată de Onor. Tribunal la no. 2440 din 1922, a cerut desființarea Uniunii Tinerilor Muncitori din Cluj pentru motivul că statutele Uniunii nu îndeplinesc condițiunile cerute de legea Asociației Profesionale.

Onoratul Tribunal a încredințat cauza domnului judecător Eneea Munteanu.

Binevoii Vă rog a ne comunica în ce stadiu se găsește această cauză și dacă eventual s-a fixat un termen pentru dezbateri.

Cluj, 24 octombrie 1922 Inspector central, Chirilă, Inspector, V. Ionescu⁴⁵.

Adresa este înregistrată la 25 octombrie 1922 și ca termen de dezbateri se fixează 3 noiembrie în loc de 22 decembrie cum se stabilise anterior.

În pofida acestor stări neliniștitoare, pregătirile pentru congres continuă. La 1 noiembrie 1922, în ziarul „Ifjúmunkás” (apărut în număr dublu, 15—16, cu un plus de pagini) este publicat textul proiectului de rezoluție care urma să fie prezentat viitorului congres de către K. Wolf, privitor la problema frontului comun al tineretului muncitor din întreaga lume, temă căreia îi este consacrat încă un material în acest număr de ziar semnat de M. Iczkovits.

Știrile cuprinse la rubrica „Mișcarea noastră” sînt bogate, variate, ele demonstrînd că activitatea tinerilor muncitori, în pofida terorii autorităților, este vie, antrenantă. Astfel, se anunță că grupa locală din Cluj organizează la 5 noiembrie adunarea generală a membrilor secției locale la Căminul muncitoresc, iar la 12 noiembrie are loc un matineu artistic, în organizarea grupei, la cinema-

⁴² *Idem*, p. 10.

⁴³ *Ibidem*.

⁴⁴ A.S.C., F.T.C., dosar nr. 2440—1922.

⁴⁵ *Ibidem*.

tograful „Urania“. Delegatul Centralei, trimis în Valea Jiului, raportează că și aici mișcarea tineretului are rezultate bune. Se relatează apoi că, la 1 octombrie, la Tîrgu-Mureș s-a reușit să se țină adunarea generală cu următoarea ordine de zi: 1) Darea de seamă a Congresului; 2) Raportul conducerii; 3) Alegerea noului organ de conducere.

Teroarea autorităților îngreunează mult activitatea tinerilor muncitori din Dej — se arată în rubrica citată —, dar la Brașov, în timpul „săptămîinii de propagandă“, în urma muncii de agitație susținute, secția locală și-a sporit rîndurile cu 40 de noi membri. La adunarea generală din 1 octombrie a fost aleasă noua conducere a secției, precum și delegatul la Congresul pe țară, în persoana tînarului Illés.

Grupa locală din Sibiu are peste 300 de membri care, la începutul fiecărei luni, țin adunări generale, ședințe de comitet au loc săptămînal, iar prelegeri educative — în limba română, maghiară, germană — se prezintă de două ori săptămînal de către tinerii Ursa, Margareta Roth și Goldstein. Noua conducere și-a ținut prima ședință la 9 octombrie, la care din partea Centralei a participat M. Iczkovits. Grupa locală a ales ca delegat la Congresul pe țară pe Vasile Aradi⁴⁶.

În acest moment, în prima decadă a lunii noiembrie 1922, organul de presă al Uniunii tineretului muncitor din Ardeal și Banat, „Ifjúmunkás“, este suspendat în mod samavolnic de către autorități, fără ca Uniunea (aflată și ea în proces cu oficialitățile), ori redacția să fi fost legal înștiințate. În mod abuziv, poliția a interzis pur și simplu tuturor tipografiilor să tipărească această gazetă. Ea apăruse legal, timp de un an, în numai 16 numere și un tiraj total de peste 6000 de exemplare, cei mai mulți abonați fiind în Timișoara, Arad, Tîrgu-Mureș, Oradea, Cluj, Valea Jiului ș.a.

Aceasta era preludiul unui nou și neîntrerupt val de măsuri represive ale autorităților din întreaga țară, la adresa mișcării comuniste în general, și, în cadrul ei, a mișcării tineretului muncitor din România, a cărei parte integrantă, constitutivă era și Uniunea tineretului muncitor din Ardeal și Banat.

Săptămîinile și lunile următoare vor fi martorele, la Cluj și în alte localități, unor încleștări și lupte dîrze pe care membrii Uniunii și redactorii organului ei de presă le vor duce împotriva aparatului represiv al autorităților burgheze pentru salvarea ființei, a organizației lor revoluționare împreună cu organul ei de presă, a statutului lor de tineri muncitori hotărîți să-și apere drepturile firești într-o lume a nedreptății și inechității sociale și politice.

GHEORGHE I. BODEA

⁴⁶ *Ifjúmunkás*, an. I, nr. 15—16, 1 noiembrie 1922, p. 10.